

Ольга Борисівна Полєвікова,

к. пед. н., доцент,

доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Жанна Іллівна Шурда,

студентка 2 курсу спеціальності «Дошкільна освіта»,

Херсонський державний університет,

вул. 40 років Жовтня, 27, м. Херсон

КОНЦЕПЦІЯ СОФІЇ РУСОВОЇ ЯК ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ОБРАЗУ «Я» ДИТИНИ

Із розвитком української державності, відродженням національної самобутності, проголошенням курсу на інтеграцію в Європейський освітянський простір виникає необхідність глибокого переосмислення спадщини педагогів минулого, визнаних класиками світової педагогіки, з метою неупередженої, об'єктивної оцінки їхніх педагогічних надбань, поглядів, переконань та використання їх у сучасному просторі освіти.

Ідеї С.Ф. Русової – фундатора національного дошкільного виховання – у цьому напрямку є незалежними від часу, історичного періоду чи, навіть, рівня розвитку психологічних і педагогічних наук.

У творчій діяльності С.Ф. Русової, як і в діяльності її сучасників В. Зіньківського, Я. Чепіги, І. Стешенка, І. Огієнка та ін. органічно поєднувалась європейська філософсько-педагогічна думка початку ХХ століття в усій її багатоманітності і складності з постійною увагою до завдань створення теоретичних засад і практичного розвитку системи національної освіти.

Практичну діяльність С.Ф. Русова розгортала в контексті глибокого філософського, психологічного, педагогічного, методичного опрацювання основних засад організації освітньо-виховного процесу у дитячому садку.

Феномен С.Ф. Русової полягає у логічному продовженні тієї лінії, яку заклали Й.Г. Песталоцці, Ф. Фребель, К.Д. Ушинський і яку продовжили та

розвинули О.В. Запорожець, В.О. Сухомлинський, Л.А. Венгер, В.В. Рєпкін, І.Д. Бех, А.М.Богуш, О.Я. Савченко, О.Л. Кононко, Т.І. Поніманська, О.А. Захаренко, М.І. Чембержі, Ш.О. Амонашвілі, М.П. Гузик, у діяльності яких органічно поєднуються педагогіка і психологія, що і забезпечує перспективу створення інноваційних освітніх систем, спрямованих на розвиток особистості.

Нами проаналізовано та узагальнено погляди С.Ф. Русової щодо національно-патріотичного виховання дітей в українському дитячому садку, а також простежена спільність та наступність поглядів на цю проблему С.Ф. Русової та інших педагогів-гуманістів, зокрема В.О. Сухомлинського, оскільки саме він є найбільш виразним представником гуманістичної педагогіки кінця ХХ століття. Це зіставлення допомогло більш виразно визначити актуальність та життєвість ідей С.Ф. Русової, обґрунтованих А.М.Богуш: «Найдорожчий скарб у кожного народу – його діти. Що свідомішим стає громадянство, то з більшою увагою воно ставиться до виховання дітей, до забезпечення їм найкращих умов життя», – ці слова були рефреном діяльності видатної просвітниці, великого патріота України Софії Русової, ідеї якої ми з гордістю втілюємо й сьогодні» [2, с.5].

Спираючись на опрацювання проблеми національного дошкільного виховання в роботах С.Ф. Русової та в працях дослідників її наукової спадщини – Л.В. Артемової, А.М. Богуш, З.Н. Борисової, О.Т. Губка, І.В. Зайченка, Н.П. Калініченко, Є.І. Коваленко, Н.Б. Копиленко, Н.В. Маліновської, М.І. Мельничук, З.І. Нагачевської, О.В. Проскури, Т.І. Поніманської, І.М. Пінчук, В.Ф. Сергєєвої, О.В. Сухомлинської та ін., нами були виділені педагогічні пріоритети теоретичного доробку вченої в аспекті формування національного образу «Я» в сучасному просторі дошкільної освіти.

Актуальність нашого дослідження обумовлена реалізацією основних цілей Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та

молоді (2015); Інструктивно-методичних рекомендацій «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році», «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах», де ключовим пріоритетом змістового наповнення освітнього процесу у новому навчальному році є національно-патріотичне виховання [8; 5; 7].

Проблема виховання національного образу «Я» – надзвичайно тонкий і гранично індивідуалізований процес, що передбачає інтенсивний розвиток уявлень про свою культурну і національну приналежність, прилучення до ціннісних сенсів національної культури, формування емоційно-ціннісного ставлення до національних ідеалів.

Встановлено, що культура є приналежністю нації, являє собою систему ідей, на основі яких формуються духовні цінності. Національна культура виражає специфіку способу життя, поведінки окремих народів, їх особливий спосіб світосприйняття.

Становлення особистості в цілому, її етнічної ідентифікації та культурного самовизначення найбільш ефективно здійснюється в дитинстві [1]. У цей період, на думку багатьох авторів, відбувається становлення національного характеру, прищеплюється любов до вітчизняної культури, розвивається почуття поваги до інших культур (І.Д.Бех, А.М.Богущ, Т.І.Поніманська ін.).

Аналіз досліджень психологів (Л.С. Виготського, В.С. Мухіної, Н.Н.Под'якова, Д.Б. Ельконіна та ін.) про розвиток у дітей дошкільного віку образного мислення, уявлень про свою культурну і національну приналежність, емоційне сприйняття і співпереживання, розвиток інтересу до навколишнього світу, творчої уяви дозволив дійти висновку про можливість і необхідність виховання національного образу «Я» дітей як основи національної самосвідомості особистості.

Таким чином, питання про виховання національного образу «Я» належить до кола досліджень про етнічну і культурну ідентифікацію людини,

становлення її національної самосвідомості, теоретичним підґрунтям якого є, безумовно, концепція національно-патріотичного виховання дітей в українському дитячому садку Софії Русової.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І. Патріотизм має бути дієвим. Сучасний підхід до патріотичного виховання [Текст] / Іван Бех // Дошкільне виховання. – 2016. – № 8. – С.2-3.

2. Богуш А. Національно-патріотичне виховання в українському дитячому садку. Концепція Софії Русової та сьогодення [Текст] / Алла Богуш // Дошкільне виховання. – 2016. – № 2. – С.2-5.

3. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі: [навч. посіб] – 2-ге вид., переробл. і допов./ А.М. Богуш, Н.В. Лисенко. – К. : Вища шк., 2002. – 407 с.

4. Каплуновська О. Україна – моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О.М. Каплуновська, І.І. Кичата, Ю.М. Палець; за наук. ред. О.Д. Рейпольської. - Тернопіль: Мандрівець. – 2016. – 72 с.

5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] / МОН України. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/ – [Дата запиту 10.10.2016].

6. Примушко Н., Серга Т. Україна – це ми! З досвіду патріотичного виховання дітей [Текст] / Наталія Примушко, Тамара Серга // Дошкільне виховання. – 2016. – № 8. – С.8-10.

7. Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах. Інструктивно-методичні рекомендації (Додаток до листа МОН України від 25.07.2016 № 1-9/396) [Текст] // Дошкільне виховання. – 2016. – № 9. – С.11-15.

8. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] / МОН України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580/2015> . – [Дата запиту 10.10.2016].